

ATEŞE ÜŞÜŞEN CIRCIR BÖCEKLERİ VE KELEBEKLER HADİS-İ ŞERİFİ BAĞLAMINDA ALINACAK DERSLER

Hız. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde, kendisinin insanlarla olan konumunu, idraksizlikleri nedeniyle “ateşe üşüşen circir böcekleri ve kelebekler ve onların ateşe düşmesini engellemeye çalışan bir adam” temsili (darb-ı mesel) ile anlatmaktadır.

Hadis-i şerif metniyle birlikte şöyledir:

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم:

"مَثَلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا، فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهَا جَعَلَ الْفَرَاشُ وَهَذِهِ الدَّوَابُّ الَّتِي فِي النَّارِ يَقَعْنَ فِيهَا، وَجَعَلَ يَحْجُزُ هُنَّ وَيُعَلِّبُنَهُ فَيَتَقَحَّمْنَ فِيهَا، قَالَ: فَذَلِكُمْ مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ، أَنَا أَخَذْتُ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ، هَلُمَّ عَنِ النَّارِ، هَلُمَّ عَنِ النَّارِ فَتَغْلِبُونِي تَقَحَّمُونَ فِيهَا".

[أخرجه البخاري (6483) ومسلم (2284)]

Ebu Hureyre (r.a.)’in söylediğine göre Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Benim durumum şu adama benzer ki, o adam ateş yakmış, ateş etrafını aydınlatmaya başlayınca kelebekler (pervaneler) ve (uçuşan) hayvanlar da o ateşe hücum edip düşmeye başlarlar. Adam da onları engellemeye başlar, ancak onlar adamı aşır ateşe atılıp giderler.

Benimle sizin durumunuz da böyledir. Ben sizin bel bağınızdan¹ tutarak ateşe düşmenize engel olmaya çalışıyorum, siz ise ona hücum etmeyi sürdürüyorsunuz. Geliniz ateşten uzak durun! Geliniz ateşten uzak durun! (Dememe rağmen) Siz hâlâ beni aşır ateşe atılıp gidiyorsunuz!”

[Buhâri, Rikâk 26’da (No: 6483); Müslim, Fedâil, 19, (No: 2285); Buhâri diğer yerde bu hadisi-i şerifi muhtasaran (özet olarak) vermiştir. (Buhâri, Enbiya, 40, No: 3426)]².

Hadisin, Müslim’de Gelen Diğer Rivayeti de şöyledir:

عن جابر رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم:

"مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَوْقَدَ نَارًا، فَجَعَلَ الْفَرَاشُ، وَالْجَنَادِبُ يَقَعْنَ فِيهَا، وَهُوَ يَذُبُّ عَنْهَا، وَأَنَا أَخَذْتُ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ، وَأَنْتُمْ تَقْلِتُونَ مِنْ يَدِي".

Câbir b. Abdullah (r.a.)’in söylediğine göre Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

¹ حُجَزٌ kelimesi, حُجْرَةٌ kelimesinin cemisi olup, donun uçkurunun bağlandığı yer/kanal anlamına gelir. Dolayısıyla hadis-i şerifteki حُجَزٌ kelimesine, bel bağı (uçkur, kemer, kuşak) anlamı vermek mümkündür. (Bkz. İbnü’l-Esir, Nihâye, I/332).

² Aynı temayı işleyen ve ana metni ortak olan diğer hadisi şerif için bkz. Müsned, I/391.

“Benimle sizin misaliniz, ateş yakan bir adamın misali gibidir ki, hemen cırcır böcekleriyle kelebekler (pervaneler) ateşin içine düşmeye başlarlar. Ateş yakan adam bunları kovar. Ben de ateşten korumak için sizin bel bağınızdan tutuyorum; ne var ki siz elimden kaçıyorsunuz.” (Müslim, Fedâil, 19, (No: 2285).

HADİS-İ ŞERİF’İN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ VE ALINACAK DERSLER

Hadis-i şerifte Rasulullah (s.a.v.), kendi tebliğ ve irşat konumunu, ateşe üşüşen kelebek ve cırcır böceklerinin ateşe düşmelerini engellemeye çalışan bir adama benzetmektedir. Uçarak ateşe hücum eden bu hayvancıklar, bilgisizlik ve idraksizlikleri sebebiyle ateşi hoş bir ortam olarak algılıyorlar ve bu yüzden ateşe üşüşüyorlar.

Fakat ateşin başında, bu hayvancağızlara acıyan ve onları korumak isteyen bir adam var... Gerçeği gören ve bilen bu adam, bu zavallı böcekler yanmasın diye var gücüyle onların ateşe girmelerine mâni olamaya çalışmakta. Ancak, bazısını kovup engellese de bir kısmının ateşe düşüp yanmalarına mâni olamıyor...

1-Hidayet Kaynağı, Hayat Kaynağı

İşte, Resulullah Efendimiz (s.a.v.)’in getirdiği din/risalet, insanları cehennem ateşinden korumak ve onlara cenneti kazandırmak için Allah Teâlâ tarafından Peygamberi (a.s.) vasıtasıyla gönderilmiş hidayet kaynağıdır. Bu dinin, iman esasları vardır, mükelleflere yüklediği emir ve yasakları vardır. Bu dine iman edip itaat eden kimse “hayat” bulacak, dünya ve ahirette mutlu ve bahtiyar olacaktır (Yunus, 10/62-64, vd). O nedenle Kur’an-ı Kerim’de, “**Ey iman edenler, (O) Peygamber sizi, (manen ve maddeten) diriltecek olan şeylere (dine, emir ve yasaklara, ilme, cihada) davet ettiği zaman, Allah’a ve O Peygamber’e icabet edin!**” buyurulmaktadır (Enfal, 8/24).

Demek ki, Allah’ın indirdiği Kitap’ta, gönderdiği Rasul’ün sünnetinde insanlık için “hayat” vardır. Burada sözü edilen “hayat”, insanın özüne ve ruhuna yakışan, dünya ve ahirette onu bahtiyar edebilecek olan ve ruhen (bazen de madden) diri kılacak hayattır. O hayatı kazandıracak olan din, son Peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimiz’le gönderilen “İslâmiyet”tir. Bu din, kıyamet öncesi gelen ve önceki dinleri de yürürlükten kaldıran son dindir. Kur’an-ı Kerim’e göre insanlık, şeref ve haysiyetini ancak bu dinin getirdiği değerlerle koruyabilir (Bkz. A’raf, 7/179; İsra, 17/70; Furkan, 25/44; Tîn, 95/4-6).

Dolayısıyla, bu kaynaktan içmeyen, dünyada da ahirette de -Allah korusun- bedbaht olur (Zümer, 39/25, 26). Kalplerin maneviyata karşı kaskatı kesilip duyarsız hale geldiği hal, ruhen ölü hayattır ki, bu durum Allah katında “**sapıklık**” olarak ilan edilmiştir (Zümer, 39/22). Dinden yüz çevirmenin getireceği kötü akıbetten söz eden yazımız için <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=264#20230311190730> linkini tıklayabilirsiniz.

Yukarıda sözünü ettiğimiz ayeti kerime (Enfal, 8/24), Allah ve Rasulü'nün davet ettiğinde insanlık için "hayat" olduğunu haber verdiğini belirtmiştik. Çünkü, insanı yaratan Allah Teâlâ, onu en iyi tanıyan ve bilendir. (Hicr, 15/86; Müminûn, 23/17; Yâsin, 36/81, Mülk, 67/14. Bkz. Nahl, 16/17).³ Bir şeyi yaratan (yoktan var eden), onu en iyi tanıyan olarak, elbette onun hakkında da en elverişli ve en yararlı kuralları (dini) vaz' eden olacaktır. Aynen bir mühendisin, icat ettiği makinanın kullanma talimatını en iyi yazabilecek kimse olması gibi. Bundan dolayı Allah ve Rasulü'nün yaşanmasını emrettiği "din", insan için "hayat" kaynağı olacaktır. Aksi halde durum, makinaı icat edenin yazdığı kullanma kılavuzunu ihmal edilmesi sonucuna benzeyecektir ki, o sonuç makinenin yatak sarmasıdır... Dünyada gerçeği anlayamayan insan, ahirette mutlaka anlayacak fakat, bu geciken uyanışın artık bir faydası olmayacaktır. Zira orası, zaten sırların ortaya döküldüğü alemdir. (Bkz. Şuarâ, 26/88; Kâf, 50/22; Kıyâme, 75/28, 29; Târık, 86/9; vd.).

Öte yandan, Allah Teâlâ kâfirlere dünyada mühlet verip bir sıkıntı da vermeyebilir! Yani, Hz. Peygamber (a.s.)'ın getirdiği risâleti kabul etmedikleri halde kâfirler, dünyada varlıklı ve iyi bir hayat yaşayabilirler, Allah Teâlâ buna müsaade edebilir. Nitekim şu ayeti kerimeler bu hususa işaret etmektedir:

"Sakın, Allah'ı zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma! Sadece Allah, onları, korkudan gözlerin dışarı fırlayacağı bir güne erteliyor." (İbrahim, 14/42).

"(Ey Rasûlüm!) Sakın ola, onların malları ve çocukları seni imrendirmesin! Çünkü Allah bunlarla, ancak dünya hayatında onların azaplarını çoğaltmayı ve onların kâfir olarak canlarının çıkmasını murad etmektedir." (Tevbe, 9/55).

"Onun için, o kâfirlere mühlet ver; onlara az bir zaman tanı!" (Târık, 86/17).

"Dünya müminin zindanı, kâfirin cennetidir" (Müslim, Zühd, 1, No: 2956) hadisi şerifinde belirtmek istenen anlamın bir yüzü de budur. Bu hadis-i şerifte sözü edilen ***"müminin zindanı"***, hakiki zindan anlamına değil, dini emir ve yasaklarla yükümlülüğün getirdiği sınırlılıktır. Yani, mümin kimsenin dünyada her şeyi ve her fiili keyfince işleyememesidir. Bunun yanında, müminin dünyada çeşitli musibetlerle sınanması da (Bakara, 2/155) "zindan" kavramının ifade ettiği anlamlardandır. ***"Müminin***

³ Mülk, 67/14: ***"Yaratan (yarattıklarını) bilmez mi? O her şeyi incelikleriyle bilendir, her şeyden haberdardır."*** Ayet-i kerimeye, "Yaratan bilmez mi" ve "O yarattıklarını bilmez mi" şekillerinde meal verilmiştir. Her ikisi de doğrudur ve her iki anlam da birbirini tamamlamaktadır.

Hicr, 15/86: ***"Şüphesiz ki senin Rabbin, kemaliyle yaratan ve (her şeyle birlikte, yarattığının halini de) kemâliyle bilen kendisidir."***

Müminûn, 23/17: ***"Biz yaratılanlardan (yaratmadan) habersiz değiliz."***

Yâsin, 36/81: ***"Gökleri ve yeri yaratan, onlar gibisini yaratmaya kâdir değil midir? Elbette kâdirdir. Çünkü o her şeyi yaratan ve her şeyi (yarattıklarını da) hakkıyla bilendir."***

Nahl, 16/17: ***"Hiç, Yaratan, yaratmayan gibi olur mu?"***

zindanı” ifadesinin diğ er bir anlamı ise, dünya hayatının cennet hayatına kıyasla adeta zindan gibi olmasıdır. Yani, mümin dünyada ne kadar bahtiyar bir hayat sürerse sürsün, ahiretteki güzelim cennet hayatı yanında, bu hayat bile zindan gibi kalacaktır.

 unu da belirtelim ki, bazen Allah Te  l  dünyada k fire mühlet vermeyebilir de! Aksine, haddi a an ve Müslümana ve dünyaya zararı dokunan kâfir ve zalimlere henüz dünyadayken azabını indirebilir. Bu peşin cezanın gayesi k h Müslümanları ve insanlığı onların zulüm ve zararından korumak k h da tövbe edip iman ve istikamete dönmeleri beklentisidir (Secde, 32/21).

Mümin ise, dünyada Allah’ı ve ahireti unutup istikametten saptı ında, çoğu zaman musibetle uyarılır ki, dünyada iken tövbe etsin de ahirette azaptan kurtulsun veya imansızlı a kadar varabilecek serke likten dönsün diye! Ancak her musibetin, mutlaka günahlar dolayısıyla olduğu söylenemez. Zira Allah, sırf imtihan (deneme) ve ahiretteki derecesini yükseltme amacıyla da mümine musibet verebilir. O halde, ne sebebe dayalı olursa olsun, musibet her hal k rda mümin için rahmet olur. (Musibetin sebep ve hikmetleri hakkında bkz. <https://www.ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=153>).

K f r içerisinde ölüp giden kâfir için ise, dünyadaki cezanın dışında bir de ahiret azabı vardır. Ahiret azabının ilk basma ı kabir azabı, ebed  olanı ise, dirili  ve hesaptan sonraki cehennem hayatıdır (Secde, 32/21). Dolayısıyla, k fire dünyada verilen ceza, onun küfrüne kefarete de olmaz. Bu, Allah’ın yurdunda ona isyan etmenin ve onun nimetlerine karşı nank rl   n getirdiği bir cezadır.⁴

 şte hadis-i  erife göre, uyarı ve ir ada kulak asmayıp hel l ve haramı gözetmeyen insanların hali de ne yazık ki ateşe hücum edip hel k olan kelebek ve cırcır böceklerinin hali gibidir. Pek tabii ki,  slam itikadına göre kâfir (ve münafıklar) cehennemde ebediyen kalacaklardır (Bakara, 2/81, 217, 257, 275, Ali İmran, 3/116; A’raf, 7/36; Yunus, 10/27; Ra’d, 13/5; Mücadele, 58/17; vd.). Bunun yanında Allah Te  l , münafıkların, iki y zl l kle Müslümanlara verdikleri zararlardan dolayı cehennemin en alt tabakasında olacaklarını da haber vermiştir (Nisa, 4/145). Tövbe etmeden veya günahları ba ı lanmaksızın imanla ölen müminler ise, günahları nispetinde cehennemde azap gördükten sonra mutlaka cennete girecekler (Buhar , İman, 15; Rikâk, 51; Müslim, İmân, 304, No: 184) ve ebediyen orada nimetleneceklerdir (Bakara, 2/82; Fussilet, 41/30-32; Beyine, 98/8).

İmanı ve imansızlı ı, haram ve hel li bildikleri halde tersine amel edenlerin durumu, belki de hiç bilmeyenlerden daha acıklı olacaktır. [Bkz. R m, 30/41; Secde, 32/21; C siye, 45/23; Zuhruf, 43/48. İlim ehlinin sorumluluğu için bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=164#20230311190346> ; İmanı muhafazanın şartları için bkz. <https://www.ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=35#20230311109>).

⁴ Bkz. N r, 24/63.

2-Benzer Anlamdaki Diğer Bir Hadis-i Şerif

Rasulüllah (s.a.v.) Efendimiz'in "uyarıcılık" (nezîr) vazifesini anlatan diğer bir hadis-i şerifte de şöyle buyurulmaktadır:

عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم:

“إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ، كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ: يَا قَوْمُ، إِنِّي رَأَيْتُ الْحَيْشَ بَعِثَنِي، وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ، فَالْجَاءَ، فَأَطَاعَهُ طَائِفَةٌ مِنْ قَوْمِهِ، فَأَذْلَجُوا، فَأَنْطَلَقُوا عَلَى مَهْلِهِمْ فَجَؤُوا، وَكَذَّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ، فَأَصْبَحُوا مَكَانَهُمْ، فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَأَهْلَكَهُمْ وَاجْتَاكَهُمْ، فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ أَطَاعَنِي فَاتَّبَعَ مَا جِئْتُ بِهِ، وَمَثَلُ مَنْ عَصَانِي وَكَذَّبَ بِمَا جِئْتُ بِهِ مِنَ الْحَقِّ.”

[أخرجه البخاري (7283, 6482) ومسلم (2283)]

“Benim ve bana gönderilen (risalet)’in misali, bir kavme gelen bir adamın misali gibidir. O adam kavmine, ‘İki gözümle (şuracıkta) bir ordu gördüm. Şüphesiz ki ben apaçık bir uyarıcıyım (sizi uyarıyorum)! O halde hemen kurtulmaya bakın!” der.

Kavminden bir grup ona itaat eder de gece yola düşerler ve yavaş yavaş giderler. Onlardan bir grup da onu yalanlarlar ve mekanlarında sabahlarlar. O ordu da sabahleyin baskın yaparak onları helak eder ve köklerini kurutur.

İşte bana itaat edip getirdiğime tabi olanlarla, bana isyan ederek getirdiğim Hakk’ı yalanlayanların misali böyledir. [Buhâri, İ’tisâm, 2 (No: 7273); Müslim, Fedâil, 16 (No: 2283). Bkz. Buhâri, Rikâk, 26 (No: 6482)].

Demek ki; Kur’an’a, Rasul’e (a.s.) ve İslam’a iman ve itaat edenlerle, bunlara inanmayanlar ya da “*inanıyorum*” dediği halde “*inanmayanlar*” gibi davranarak isyan edenlerin ahiretteki akıbetleri de -Allah muhafaza eylesin- hadis-i şerifte anlatılan ikinci grubun hali gibi olacaktır.

3-Ümmeti Üzerine Titreyen Bir “Peygamber”!

Yukarıdaki hadisi şeriflerde de görüldüğü üzere, Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz, ümmetinin ateşe düşmemesi için, müşfik bir babadan da öte bir çırpınış sergilemektedir. O’nun ümmetine ne kadar düşkün olduğu ve ümmeti üzerine titrediği, Tevbe Suresi’nde şöyle bildirilmektedir:

“لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ”

“Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, mü’minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir.” (Tevbe, 9/128).

Diğer bir ayet-i kerimede de Allah Teâlâ, “*Sana tâbi’ olan mü’minlere de (şefkat ve tevâzu) kanadını indir!*” (وَخُفِّضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ / *kanadını indir!*) buyurarak (Şuarâ, 26/215), ümmetine karşı şefkat kanatlarını indirmesini emretmiştir.

Rabbimiz, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in ümmetine bir lütuf olduğunu ve bu lütfun temelini; O’nun getirdiği risâletle (Kur’an ve Sünnet’le) ümmetini sapıklıktan kurtarmasına dayandığını haber vermiştir. Şöyle ki:

“لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ”

“Andolsun ki Allah (c.c.), müminlere içlerinden, onlara kendi âyetlerini okuyan, onları (fena huy ve inançlardan) arındıran ve onlara Kitap ve Hikmet’i (Sünnet’i) öğreten bir Peygamber göndermekle büyük bir lütufta bulunmuştur. Oysa onlar, daha önce apaçık bir sapıklık içindeydiler.” (Ali İmran, 3/164).

Rasulüllah (s.a.v.) Efendimiz, ümmetine o kadar müşfik ki, Allah’a isyan edenlerin bile bağışlanması için göz yaşları içerisinde Rabbine yalvarmıştır. Bu konuda bir örnek, Abdullah b. Amr b. Âs (r.a.)’den gelen hadis-i şerifte anlatılmaktadır. Şöyle ki:

“Hz. Peygamber (s.a.v.) bir gün, İbrahim (a.s.) hakkındaki şu ayeti okudu: **“Yarabbi şüphesiz ki onlar, insanlardan birçoğunu sapıttırdılar. Öyleyse bana kim tâbi olursa bendendir”** (İbrahim, 14/36). (Ardından da) İsâ (a.s.)’la ilgili, **“Eğer onlara azap edersen şüphesiz senin kullarıdır. Şayet onları bağışlarsan da aziz ve hakîm olan sensin** (Mâide, 5/118) **ayetini okudu.”**

Sonra ellerini kaldırıp, **“Allahım! Ümmetî, ümmetî!”** (Yarabbi ümmetimi bağışla, Yarabbi ümmetimi bağışla!) diye dua ederek ağladı.

Bunun üzerine Allah Teâlâ Cibrîl (a.s.)’a, **“Ey Cibrîl, Muhammed’e git! Rabbin pekâlâ bilir fakat, ona niye ağladığını sor!”** dedi.

Cebrail (a.s.), Peygamber (a.s.)’a gelip sordu. O da -Allah en iyi bildiği halde- Cebrail (a.s.)’a, (Rabbine) ne dediğini (dua ettiğini) söyledi.

Nihayet Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

“Ey Cibrîl! Git, Muhammed’e şöyle! “Biz seni, ümmetin hakkında razı edeceğiz ve seni üzmeyeceğiz!” (Müslim, İmân, 346, No: 202).

Görüldüğü üzere, Hz. İbrahim (a.s.) ve Hz. İsâ (a.s.)’ın ümmetlerine merhamet ve bağış taleplerinden hareketle Rasulüllah (s.a.v.) Efendimiz de ümmetinin bağışlanması için Rabbin’e yalvarıp ağlıyor. Allah da Cebrail (a.s.) vasıtasıyla O’nun bu yakarışını kabul ettiğini haber veriyor. Tâbiun’un büyüklerinden olan Hasen-i Basrî’ye göre, **“Rabbin (kıyamet günü ümmetin hakkında şefaati yetkisini) sana verecek de razı olacaksın!”**⁵ (Duhâ, 93/5) ayeti kerimesinde, Rasulüllah

⁵ Duhâ, 93/5 ayeti nazil olduğunda Peygamber (s.a.v.) Efendimiz, **“Ümmetimden bir tek kişi cehennemde kaldığı sürece razı olmam”** şeklinde merfu (Peygamber Efendimiz a.s.’a dayanan) bir rivayete

Efendimiz (a.s.)’a verilip de razı olacağı hususiyet, ümmetine şefaattir. (İbn Kesir, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm, IV/523).⁶

İşte bu noktada ümmete düşen, imanlarını muhafaza ederek Rasulüllah (s.a.v) Efendimiz’in ümmeti dairesinde kalabilmektir. İman muhafaza edilirse, mümin günahkâr da olsa en sonunda cennete girecektir inşallah! (Buhârî, İmân, 15, No: 22; Rikâk, 51; Müslim, İmân, 304, No: 184). (İmanı muhafazanın şartları için bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=35#202303182901>).

Peygamber (a.s.)’ın şefaati de haliyle, kendisine ve getirdiği risalete iman eden müminler hakkında olacaktır.⁷ Büyük günah işleyen müminler de bunun dışında değildir. (Tirmizî, Sıfat’il-Kıyâme, 11, No: 2435, 2436;⁸ Ebu Dâvud, Sünnet, 20/21, No: 4739.⁹ Bkz. Müslim, İmân, 318).

İmanını muhafaza edemeyip -Allah korusun- kâfir olarak dünyadan göçenler ise, Peygamber Efendimiz (a.s.)’ın ümmeti (ümme-i icâbet) olamayacakları için,¹⁰ onun şefaatine de nail olamayacaklar (Ğâfir, 40/18; Müddessir, 74/48) ve cehennemde ebedi kalacaklardır. (Bakara, 2/81, 217, 257, 275, Ali İmran, 3/116; A’raf, 7/36; Yunus, 10/27; Ra’d, 13/5; Mücâdele, 58/17; vd.).

Bu bağlamda Efendimiz (a.s.), ***“Her peygamberin ümmeti için (dünyada) yaptığı, (Allah katında) müstecâb (kabul edilmiş) bir duası vardır. Ben, ümmetim hakkındaki (müstecâb) duamı, kıyamet günü şefaet etmek üzere sakladım. Onlardan her kim şirk***

rastlanılmadığı, ancak, İbn Abbas (r.anhüma)’nın; ***“Onun hoşnud olacağı, ümmetinin tamamının cennete girmesidir”*** (Beyhaki, Şuabü’l-İmân, 1374) veya; ***“Bir tek kişinin cehennemde kalmasından bile razı olmaz”*** (Suyutî, ed-Dürrü’l-Mensûr, 8/542) dediği şeklinde olduğu belirtilmektedir. Bkz. <https://islamqa.info/amp/ar/answers/283589> (Erişim: 18.03.2023-02:10).

⁶ Diğer rivayetler için bkz. aynı yer.

⁷ **Beş türlü şefaet vardır:** 1- Mahşerde hesabın başlaması ve çabuk görülmesi için tüm ümmetler hakkında olan umumi/büyük şefaet (***Şefaati Uzmâ***) ki, Peygamber (s.a.v.)’e mahsustur; 2- Salih müminlerin hesapsız olarak cennete girmeleri için ki bu da Peygamber (s.a.v.)’e mahsustur; 3- Cehennem/azabı hak etmiş kimselere azap edilmemesi için ki Peygamber (s.a.v.)’e ve Allah’ın izin verdiği (şehitler, alimler, veli kullar ve diğer sâlih müminler gibi) zatlara mahsustur; 4- Fiilen cehenneme girmiş günahkar müminlerin cehennemden çıkarılması için; 5-Cenneti hak eden müminlerden bazılarının derecelerinin yükseltilmesi için. Bkz. Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi, II/174, 198.

⁸ ***“Şefaetim, ümmetimden büyük günah işleyenler içindir”*** anlamındaki hadis-i şerif hakkında Tirmizî, Hasen, sahih- garip demiştir. Hadis Müsned’de de rivayet edilmiştir (Ahmed, 13222). Hadisi şerifin pek çok sahabiden gelmesi hasebiyle hadis ayrıca güçlenmektedir. Elbânî, bu anlamda gelen hadislerin sahih olduğunu belirtmiştir.

⁹ Ebu Davud’un, hadis hakkında sukut etmesi, işbu hadisin, “hasen” olduğuna işarettir. Ancak Tirmizî’de ve diğer hadis kaynaklarında çok sayıda sahabiden gelmesi, hadis-i şerifi daha da güçlendirmektedir.

¹⁰ Davete muhatap olma yönünden tüm insanlık, Hz. Peygamber (s.a.v)’in ümmeti kabul edilmişse de şefaate nail olacaklar (hakiki ümmet/ümme-i icâbe) onun getirdiğine iman edenlerdir.

koşmadan ölürse, bu şefaati nail olacaktır” buyurmuşlardır (Buhârî, Deavât, 80, 6304; Tevhîd, 31, No: 7474; Müslim, Îmân, 338, No:199).¹¹

Peygamber Efendimiz (a.s.), yine ümmetine olan şefkat ve merhametinin eseri olarak, ümmetine güçlük çektiren yöneticilerle, yumuşak davranıp kolaylık sağlayan yöneticiler hakkında da ***“Allahım, her kim ümmetimin bir işini üstlenir de onlara zorluk gösterirse, sen de ona zorluk göster. Her kim de ümmetimin bir işini üstlenir de onlara rıfk (hoş muamele) ile muamelede bulunursa, sen de ona rıfk ile muamele eyle!”*** şeklinde ayrı ayrı dua etmiştir (Müslim, Îmâre, 19, No: 1825). Bu durum da O’nun, ümmetine ne denli düşkün olduğunun bir başka göstergesidir.

Rasulüllah (s.a.v.) Efendimiz, ümmetine bu kadar düşkün ve merhametli olduğuna göre, ümmete düşen de -pek tabii ki- onun davet ettiği ***“hayat”*** yoluna icabet etmektir. Aksi hal, O’na ve onu görevlendiren Allah’a isyandır ki (Ahzab, 33/36), bu noktada da Allah’ın adaletinin tecelli etmesinden başka bir yol olmayacaktır... (Cin, 72/23).

4-Kendilerini -Hâşâ- Allah Yerine Koyan Din Bezirgânları

Ne yazık ki, İslam dünyasında ve Türkiyemiz’de, açık inkârın dışında bir de dini saptırma faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Sinsilikleri itibariyle son derece tehlikeli olan bu akımlar, özellikle son çeyrek asırda ivme ve etkisini artırmıştır. Bu sapık hareketlerin İslam dünyasında ve Türkiye’imizdeki faaliyetleri, Şeytan’ın sağdan yanaşması kadar sinsi, akrebin zehrinden de daha tesirlidir. Çünkü kolaycı ve çağdaş bir din görüntüsüyle, günümüz insanının zaaflarını da okşar bir içerik ve yöntemle ortaya çıkmaktadırlar. Dolayısıyla bunların, “Din”de “olmazsa olmaz”ları asla yok. Her bir dini hükmü veya dini nassı, demagogik izahlarla öze aykırı olarak yorumlayarak, rahatlıkla devre dışına atabilmektedirler. Atılan doğru anlamın yerine de nefse hoş gelen, çağa uyan, makul görünen ama, dinden tamamen uzaklaşmış- hatta bazen dini inkâr anlamına da gelebilen- bir anlayışı, kimsenin sezmeyeceği şekilde alternatif olarak sunmaktadırlar. Lafin sonunu da ***“ulema bunu anlayamamış, biz anladık”*** gibi, ukulâlık içeren üstenci laflarla bitirmektedirler. Bu usta aldaticılık karşısında, İslami ilimlerde derin vukûfiyeti olmayan muhatabın ise, din adına anlatılan süslü laflar karşısında ağzı açık kalmakta ve en sonunda ***“vay be!”*** diyesi gelmektedir.

Bu bakımdan, ***“reform”*** kavramını bile saklı tutarak, ***“tecdid”*** ve ***“ıslah”*** gibi süslü ve masum görüntülü kavramlarla dini dejenerasyonu hedefleyen reform hareketleri, bu sinsi ve etkili çalışmaları dolayısıyla, ***“son ve modern haclı seferi”*** olarak nitelenebilecek kadar tehlikeli bir boyuta gelmiştir. İslam dünyasının kendi içerisinde dâîlerinin seçilmesi, uluslararası özel programlar kapsamında yürütülmesi ve kaynağı belirsiz özel imkanların da sağlanması sayesinde bu zararlı faaliyetler,

¹¹ “Onlardan her kim şirk koşmadan ölürse, bu şefaati nail olacaktır” ifadesi, Buhârî’deki rivayete nispetle Müslim’de ziyade olarak gelmiştir.

alabildiğine başarı kaydetmiş ve dini anlayışta baskın hale gelmiş durumdadır. İşe tepki gösterip müdahil olması gereken çevrelerin seyretmesi ve hatta, bazen çanak tutmaları da işin cabası... (Detaylı bilgi için bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=542#20230318180002> ; <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=555#20230318180041>).

Bu meş'um faaliyetlerin görünen yüzü, “*tarihsellik*”, “*dinler arası diyalog*”, “*Kur'an İslamı*”, nassa rağmen “*maslahatçılık/makâsıdcılık*” gibi adı bile zikredilmeden sahneye konan dini sapmalardır. (Geniş bilgi için bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=350#20230312130140>).

“*Tarihsellik*”, İslam'ın getirdiği hükümlerin günümüzde geçerliliğini kaybettiğini ileri süren dini sapkınlıktır. (Geniş bilgi için bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=551#202303127108>).

“*Dinler arası diyalog*”, İslam'ı dejenere amacıyla üç dinin ortak noktalarının alınıp “*İbrahimi dinler*” adı altında beşeri -sözde- bir dinin ortaya konması faaliyetidir.

“*Kur'an İslamı*”, hadisleri tamamen saf dışı ederek dini sadece Kur'an-ı Kerim üzerinden belirleme sapkınlığıdır. Bu akımda hadisler tamamen inkâr edilir ve ortada “din” diye bir şey kalmaz. (Geniş bilgi için bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=222#202303121110>).

“*Maslahatçılık/makâsıdcılık*” ise, bir konuda açık hüküm getiren nass (dini metin) olsa bile, -sözde- “*maslahat*” gereği, abuk-sabuk yorumlarla o dini hükmün yok sayılarak, din adına keyfi bir davranış modeli ortaya koyma sapkınlığıdır.

Bunların ortak paydası dini reformizmdir ki temelleri, Abduh, Efgani ve Reşit Rıza gibi ajanlara ve onların yolunu daha da geliştiren Fazlurrahman ve Musa Carullah gibi gizli sapkınlara dayanır. Bu akımların hareket noktaları da “*akılcılık*”tır. Perde arkasındaki fikir babaları ise, aşırı İslâm düşmanlığı ile bilinen ve çoğu Yahudi menşeli olan Goldzier ve Schacht gibi Batılı müsteşriklerdir. Dikkat çeken söylemleri, İslam Dini'nin 14 asırdır üzerinde ittifak edilmiş muteber kaynaklarını, ulemasını ve İslam Dini'nin usul ve içeriğini ortaya koyan İslamî ilimleri etkisiz hale getirme ve bunları devreden çıkarma temellidir. Bu bağlamda en çok kafaya taktıkları; akâid/kelâm ilmi, hadis usulü ve fıkıh usulü ilmidir. Çünkü bu ilimler dinde sapmayı önleyen şablonlar ortaya koymaktadır. Fıkıh ve hadis gibi diğer ilimler de hedefteki diğer İslami ilim dallarıdır.

Dini reformizm paydasında birleşen sapkınlıkların kaynağı her ne kadar “*oryantalizm*” olsa da aksiyonu yürüten aktörler, beslendikleri kaynakları saklamayı tercih ederler. Çünkü, müsteşriklerin kimlikleri açık olduğundan, İslam dünyası içerisinde doğrudan tesir etmelerinin imkânı yoktur. O yüzden, İslam dünyasının kendi içerisinden, Müslüman görünümlü teologları paravan olarak kullanırlar. Onlar aracılığıyla zehirli fikirlerini İslam toplumunda yaymayı amaçlarlar. Bundan dolayıdır

ki, reformist teologlar kaynaklarını gizlemek zorundadırlar. Yoksa gerçek kimliklerini ele vermiş ve böylece kendi ayaklarına sıkılmış olurlar. Sapkın fikirlerinin kaynaklarını açıklamak yerine, nasslardan kendilerinin doğrudan elde ettikleri “doğru bilgi” görüntüsüyle muhatabı aldatırlar. Hatta bazen, kendi sapkın fikirlerini, muteber İslam alimlerinin görüşüymüş gibi de sunarlar. Çünkü batıl fikirlerin benimsetilmesi, muteber kimseler üzerinden daha kolay ve daha etkili olur. Bu hususta, İmam Azam, Ebû Yusuf, İmam Maturidî, Gazzalî ve Âmidî gibi son derece muteber ulemaya bile iftira atarak kendi fikirlerini onların dilinden söyletebilirler.

İşte (gizli) yerli oryantalistlerin söz konusu hareketi, ne yazık ki bugünün gençliğini “**deizm**” bataklığına sürüklemiş durumdadır. Bilindiği üzere “**deizm**”, sadece Allah’ın varlığını birliğini kabul edip, peygamber (a.s.)’ı dahi dışlayan ve neticede dini hükümleri inkâr eden sapkın akımdır. (Bkz. S. Hayri Bolay, Felsefi Doktrinler Sözlüğü, s. 49; M. A. Kirman, Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü, s. 58; Ahmet Cevizci, Felsefe Sözlüğü, s. 113, 114).

Buna göre, “**Asr-ı Saadet’te gelen dini hükümlerin bugün itibariyle geçerliliği kalmamıştır**” küfrünü savunan “**tarihsellik**” sapkınlığının, “**deizm**”e çıkan mecburi bir istikamet olduğu açık değil midir?

Halbuki Allah’ın bizim için “**hayat**” olarak nitelediği (Enfal, 8/24) dini umdeler, kıyamete kadar hükmü bakî hükümlerdir. Bu dinin esas ve ahkâmı ne yontmaya gelir ne biçmeye ne de saptırmaya! Çünkü bu din, kıyamet öncesinde son peygambere verilmiş, “son din”dir. Şayet bu dinin hükümleri, sonraki asırlarda insanlığın ihtiyacını karşılamayacak olsaydı, Allah Teâlâ bu dini son din, Peygamberini de son peygamber yapmaz, önceden olduğu gibi başka din ve peygamberler göndermeye devam ederdi. Bunun aksi, -haşâ- Allah Teâlâ’yı bilgisizlikle ve geleceği bilmemekle de suçlamaya kadar çıkar.

Bu bakımdan Allah Teâlâ, “**Allah’ın kelimeleri asla değişmez**” لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ (Yunus, 10/64) buyurarak, hükümlerinin/dininin değişmeyeceğini kesin bir dille ilan etmiştir. “وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ” ayet-i celîlesiyle de “**bu hükümleri değiştirebilecek kimsenin olmadığını**” mükerreren vurgulamıştır (En’am, 6/34, 115; Kehf, 18/27). Keza, “**Bunlar Allah’ın (hududu) sınırlarıdır, sakın onları çiğneyip aşmayın! Kim Allah’ın sınırlarını aşarsa, onlar zalimlerin tâ kendileridir**” تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ / فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ buyurarak da dinde vaz’ edilen hükümlerin değişmeyeceği veya değiştirilemeyeceğini tekraren ilan etmiştir. (Bakara, 2/229. Ayrıca bkz. Bakara, 2/187, 220, 230; Nisa, 4/13; Tevbe, 9/97, 112, Mücadele, 58/5, 20, 22; Talak, 65/1).

Allah’ın hükümlerinin/dininin değişmeyeceğine ve değiştirilemeyeceğine dair Kur’an-ı Kerim’de yer alan şu vurgular da son derece önemlidir:

“...**Rabbinin sözü (emir ve yasakları), doğruluk ve adalet yönünden tam kemalindedir. Onun kelimelerini (hükümlerini) değiştirebilecek (hiçbir kimse, hiçbir şey ve hiçbir kuvvet) yoktur. Allah, (onların dediklerini) hakkıyla işiticidir,**

(gizlediklerini de) **kemâliyle bilicidir.** وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ (En'am, 6/115).

Kur'an-ı Kerim'de, aynı konudaki benzer bir vurgulamayı da “...**Bugün sizin için dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak “İslâm'ı” seçtim** / الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا (Maide, 5/3) ayet-i kerimesinde görmekteyiz.

O halde, dileyen iman eder, dileyen inkâr! (Kehf, 18/29). Üçüncü bir seçenek olarak dinini değiştirmeye Allah asla müsaade etmiyor. Zira değiştirilen din Allah'ın olmaz; aksine, değiştirenin kendi dini(!) olur. Bu nedenle, Allah'ın dinini değiştiren de; sert bir tekdirle ayet-i kerimede bildirildiği üzere, yeni bir din(!) ortaya koymakla Allah'ı ortak koşmuş ve böylece dinden imandan uzaklaşmış olur (Şûrâ, 42/21).

İşin içtihat boyutu ise -af edersiniz- kıcı çakıldaklı cahillerin işi değildir. Bu iş, varsa şayet, ehline aittir. İctihadın şartları fıkıh usulü kitaplarımızda enine boyuna anlatılmıştır. Keza içtihat, oldukça dar bir alana sahip ince bir konudur. Özetle belirtmek gerekirse, dinde ehli tarafından içtihat edilebilecek alan, tarihte örfe göre yapılmış içtihatlarla, yeni ortaya çıkan meselelerdir. (Nassları anlama yöntemi ve icmâ karşısındaki tutumumuzla ilgili olarak bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=534#2023031273>).

Dini hükümlerde değişimi, daha Rasulüllah (s.a.v.) döneminde vahiy devam ederken Mekke müşriklerinin istediğini, Kur'an-ı Kerim bize bildirmektedir (Yunus, 10/15; Fetih, 48/15). Bu durum oldukça mânidardır. Demek ki, İslam Dini hükümlerin keyfe göre değiştirilme arzusu zamanımızda ilk değil, tarihte de kâfirlerin istediği sapkınlık olmuştur. (Dinde Değişim Safsatası için bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=528#20230313180847>).

Halbuki İslam Dini, dünya ahkamı itibariyle itikadi zorlama da getirmemiştir.¹² Kalpler hidayete kapalı olduğunda, kul kendi akıl ve iradesiyle hidayeti tercih etmediğinde, peygamber babası, peygamber çocuğu veya peygamber karısı olmak bile fayda etmemektedir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.), en tehlikeli düşmanları karşısında kalkan olan amcası Ebû Tâlib'e hidayeti kabul ettirememiştir (Kasas, 28/56). Hz. Nûh (a.s.), ciğerpare yavrusu oğulcağını (Hûd, 11/42, 43) ve aynı yastığa baş koyduğu karısını hidayete getirememiştir (Tahrim, 66/10). Hz. İbrahim (a.s.) de kendini dünyaya getirip büyütüp besleyen sevgili babasını tüm gayretlerine rağmen hidayete erdirememiştir. Üstelik babası tarafından kaba ve sert bir tavırla kovularak ölümle de tehdit edilmişti (Meryem, 19/46; En'am, 6/74). Hz. Lût (a.s.)'ın karısı da kâfirlerin safında yer alıp imtihanı kaybeden ve böylece kavmiyle birlikte helak olup gidenlerden olmuştu (Araf, 7/82; Tahrim, 66/10). Çünkü kalpler, imtihanın sırrı olarak hidayeti kendisi arzulayacak, ondan sonra

¹² Bu konuda İslam hukukundaki irtidat hükümleri ise, ayrıdır. Bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=548#2023031279> .

Allah o kalpte hidayeti yaratacak ve sınav da böylece başarılmış olacaktır. (Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. <https://ahmetgelisgen.com/Makale-Detay.aspx?ID=217#2023031262>).

Özetle ifade etmek gerekirse, **“dinin getirdiği hükümlerin zamanı geçmiştir, onların yerine kendimiz yeni hükümler koymalıyız”** diyen ya da başka gerekçelerle “Din”i gelişigüzel şekilde keyfince yorumlamaya teşebbüs eden din bezirganlarının, kendilerini “Allah” makamına koydukları (şirk koştukları) hususu, ayeti kerimelerde belirtilmiş kötü bir durumdur (Şûrâ, 42/21). Bu zavallıların, Allah’a ortaklık tasladıkları sapkın fikirleriyle Ümmeti Muhammed’i ve Büyük Türk Milletini itikadından saptırmak istedikleri hususunda da şek şüphe yoktur. İyi niyetle bunu yaptıklarını söyleyenler ise, iyileşme kastıyla zehir içen ve bu zehri başkalarına da içirme gayretinde olan hastanın haline benzer. Öyleyse, **bu milletin “hocaları”, ilimden bir behre bile almış olsalar, milletin evladını bu zehirli akımlardan korumak göreviyle mükelleftirler.** Bunun için, başlangıçta konu ettiğimiz **“Ateşe Üşüşen Cırcır Böcekleri ve Kelebekler Hadis-i Şerifi”**nde temsilen anlatıldığı üzere, Rasulüllah (s.a.v) Efendimiz’in ümmetini korumaya çalıştığı gibi gayret sarfetmek zorundadırlar. Yoksa, **“ind-ı ilâhî”**de sorumlu olurlar. Allah Ümmeti Muhammed’i ve Büyük Türk Milletini her türlü sapkın akımdan korusun!

O halde, Kur’an-ı Kerim’de Rabbimizin bize öğrettiği şu duayı ezberleyip namazlarımızda ve namazın sonunda yaptığımız dualarda mutlaka okuyalım:

“رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ”

“Ey Rabbimiz! Bize ihsan ettiğin hidayetden sonra kalplerimizi haktan saptırma, bize kendi katından rahmet ihsan eyle! Şüphesiz ki, ancak sen bol ihsan sahibisin.” (Ali İmran, 3/8).

Aynı şekilde, Rabbimizin, **“İmandan sonra fasıklık ne kötüdür!”** (Hucurât, 49/11) uyarısını da kulağımıza küpe yapalım!

Son olarak, namazlarımızda günde 40 defa okuduğumuz Fâtihâ Sûresi’ndeki, **“Bizi “sırât-ı mustakîm”e (hidayet yoluna), kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanların (Yahudilerin) ve sapıtanların (Hristiyanların) yoluna değil!”**¹³ (Fâtihâ, 1/6, 7) şeklindeki duamızın da idrakinde olalım!

¹³ Tirmizî’nin Sünen’inde ve Ahmed b. Hanbel’in Müsned’inde gelen makbul hadiste, Rasulüllah (s.a.v) Efendimiz, Fatiha Suresi’nin sonunda geçen **“el-Mağdûbu aleyhim”**den maksadın Yahudiler olduğunu; **“ed-Dâllûn”**den maksadın da Hristiyanlar olduğunu haber vermiştir. Bu hadisi şerifin Tirmizî’deki uzun rivayeti (2953) Ebu Hüreyre (r.a.)’den, özet rivayet (2954) de Adiyy b. Hâtim (r.a.)’den gelmiştir. Tirmizî, 2953 no’lu hadis hakkında **“hasen”** hükmü verirken, 2954 no’lu hadiste sukut etmiştir. [Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’ân, 1 (No: 2953, 2954), V/203, 204; Ahmed, IV/378, 379; V/77]. Hadiste gördüğü bir illet olsaydı, kanaatimizce Tirmizî mutlaka belirtirdi.

Aynı hadisin, Ahmed b. Hanbel’in Müsned’inde “IV/378”de gelen uzunca rivayeti ise, Adiyy b. Hâtim (r.a.)’den, **“Müsned, V/77”**de gelen rivayeti de Nukâde el-Esedî (r. a.)’den mervîdir. İbn Kesir tefsirinde

Mevlâ; hesapsız ve azapsız, doğrudan cennetini kazanan kullarından olmayı ve cennetini hak edecek şekilde iman ve istikamet üzere yaşayabilmeyi bize nasip eylesin. Bizi ve neslimizi imansızlık ve istikânetsizlik afetinden muhafaza eylesin. Hepimize, akıl, idrak ve takva duygusu versin. Amin!

12.03.2023

Dr. Ahmet GELİŞGEN

www.ahmetgelisgen.com

belirtildiğine göre hadis, çok sayıda sahabiden rivayet edilmiştir (İbn Kesîr, Tefsîru'l- Kur'ani'l-Azîm, I/29, 30).

İbn Kesir, Tefsiri'nde, Yahudi ve Hristiyanlardan her biri hakkında “*Dâllûn*” ve “*el-Mağdûbu aleyhim*” sıfatlarının ortak olmasıyla birlikte; ilimleri olmasına rağmen haktan sapıp ameli yitirmelerinden dolayı “*el-Mağdûbu aleyhim*” sıfatının, Yahudilerin en hususi vasfı haline geldiğini bildirir. Hristiyanların da dinleriyle ilgili ilmi yitirmelerinden dolayı “*dâllûn*” sıfatının, kendilerinin en hususi vasfı haline geldiğini haber verir (İbn Kesîr, Tefsîru'l- Kur'ani'l-Azîm, I/29).

İbn Kesir, Tevbe Suresi'nin 35 ayetinin tefsirinde, Sufyân b. Uyeyne (r. aleyh)'in, “**Alimlerimizden bozulanlar (sapanlar) Yahudilere benzer, avamdan bozulanlar (sapanlar) da Hristiyanlara benzer**” dediğini rivayet eder (İbn Kesîr, Tefsîru'l- Kur'ani'l-Azîm, II/350). Maide Suresi 5/82 ayeti de bu yorumu doğrular mahiyettedir.

Sufyân b. Uyeyne el-Hilâlî el-Kûfî el-Mekkî (r. aleyh), Hicrî 107 (M.725/726)'da Kufe'de doğdu. Sonradan Mekke'ye gitti ve Mekke'li oldu. Tebeüttâbi'nin büyüklerinden olup, Tâbiûn'un büyüklerinin 80 kadarından ders almış, zühd ve takva sahibi, Hicaz bölgesi büyük fakih ve muhaddislerdendir. Hadiste 8. tabakadandır. Yedi bine yakın hadis rivayet etmiştir. Sünnete ittibasıyla maruftur. A'meş, İbn Cüreyc, Şu'be, Abdullah b. Mübarek, İmam Şafii, Ahmed b. Hanbel, Yahya b. Main, Ali b. Medîni, Ahmed b. Menî', Humeydi, Abdürrezzak gibi büyük alimler/muhaddisler, kendisinden hadis almışlardır. A'meş, İbn Cüreyc ve Şu'be'den, aynı zamanda kendisi de hadis almıştır. İbn Hacer'in Takrib'inde, ömrünün sonunda (son bir yılında) hıfzının değiştiği bilgisi yer alsa da Zehebi, bu iddiayı kesin bir dille yalanlar (Zehebi, Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ 6/536). Hadiste sebt ve sika, büyük imam, asrının hâfızı ve zamanının hüccet'idir. Hicri 198 (M. 814) senesinde 91 yaşında vefat etmiştir. (Zehebî, Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ, VI/529-538; İbn Hacer, Takrib, I/303).

Süfyan b. Uyeyne (r. aleyh)'in, İstanbul'un fethine katıldığı bir seferde İstanbul'da vefat ettiği söylenece de Tabakat kaynaklarına göre kendisi Mekke'de vefat etmiş ve Harem-i Şerif'e 1 km. mesafedeki Hacûn bölgesinde defnedilmiştir. (Bkz. İ. Hatiboğlu, “*Süfyan b. Uyeyne*”, İSAM Ansiklopedisi, 38/29).